

Prof. dr. Josef. Opatrný
SIAS FF UK

Posudek diplomové práce
Hana Bortlová, *Českoslovenští interbrigadisté. Tři případové studie*, 111 str. rkp.

Rostoucí zájem o studium španělsko-českých vztahů v České republice i ve Španělsku se projevil v poslední době i na FF UK, kde budou ve stejné době hájeny dvě vynikající práce, text Filipa Vurma a Hany Bortlové. Oba autoři se vyhnuli lákání studovat problematiku dnes oblíbeného šestnáctého či sedmnáctého století, kde nyní kromě klasických badatelů v podobě Bohumila Baďury publikují mladí autoři jako Pavel Marek a soustředili se na problematiku století dvacátého. Vurm se věnoval období po roce 1945, kde až na malé výjimky neexistuje sekundární literatura a diplomant byl odkázán na studium českých a španělských archivních pramenů. Pokud byl Vurm, pokud chtěl práci s tímto zaměřením vůbec napsat, k práci v archivu vlastně donucen, byla Bortlová v jiné situaci. Zkoumá problematiku českých interbrigadistů, která je periodicky předmětem zájmu české historické obce, ovlivňované však negativně ideologickým zabarvením tématu. Autoři řady prací tak znali závěry svého bádání dřív než ke studiu přistoupili, kterážto kritická poznámka neplatí naštěstí pro celou produkci k problematice československých dobrovolníků ve Španělsku. Bortlová tak mohla využívat nejen archivního materiálu, ale také sekundární literatury a navíc svědectví posledních českých přímých účastníků španělské občanské války.

Tady je také těžiště práce a velký Bortelové přínos. Třebaže musela vzhledem k příliš úzkému vzorku informantů částečně resignovat na vytvoření reprezentativní „kolektivní biografie“ jen z výpovědí svědků ochotný poskytnout jí rozhovor a kombinovala tak tento materiál s archivními prameny je práce příkladná po všech stránkách. Podařilo se jí zasadit individuální příběhy do širšího historického rámce, přičemž vycházela v pasážích shrnujících průběh občanské války z klasické literatury a prokázala schopnost zachytit na několika stránkách podstatné rysy událostí aniž by se přitom utápěla ve faktografii. Na osudech tří protagonistů práce Karla Dufka, Adolfa Vodičky a Jaroslava Uhlíře pak sleduje motivaci odchodu do Španělska, jejich působení na Pyrenejském poloostrově a osudy po porážce republiky. Bortlová se úspěšně snažila rozšířit svou základnu studia založenou na materiálu získané rozhovory s interbrigadisty (a členy jejich rodin), jejichž krátké životopisy nabídla v případových studiích rozhovory s významnými představitelkami těch společenských vrstev,

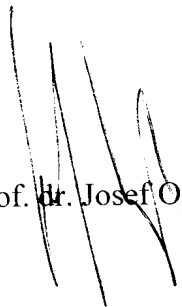
kteří vytvoření interbrigád podporovaly popř. se účastnily jejich formování. Lenka Reinerová a Lise Londonová, jejichž názory Bortlová uvádí, nevypovídají jen o interbrigádách, ale i o prostředí, z něhož se četní interbrigadisté rekrutovali či v případě poznámky Lise Londonové o Andrém Marty o lidech, kteří podobu interbrigád dokonce určovali.

Tyto výpovědi jsou logickým a cenným doplněním názorů protagonistů diplomové práce, z jejichž osudů se Bortlová pokusila sestavit kolektivní biografii. Diplomantčina snaha zde však narazila na jeden závažný problém. I přes omezený vzorek výpovědí je zřejmé, že obraz interbrigadisty nemůže mít jasné kontury a konkrétní dobrovolníky odcházející do Španělska z Československa (a nepochybně i z jiných zemí světa) nelze vtěsnat do jediného rámce, o což se z různých důvodů pokoušeli v uplynulých desetiletích nejen historikové. Bortlové slouží ke cti, že se o takové vidění interbrigadisty v závěru práce ani nepokouší. Prostě konstatuje, že motivace interbrigadistů ke vstupu do mezinárodního tělesa byla různá a i když zdůrazňuje jejich antifašistické smýšlení, upozorňuje výslovně na případy, kdy lidé odcházeli do Španělska z jiných důvodů. Stejně pak diferencuje při popisu osudů svých hrdinů po druhé světové válce a její kolektivní biografie tak představuje značně rozostřený obraz skupiny prezentované často kategoricky v pojmech jednotné ideologie, konání atp.

Stejně cenný jako Bortlové uměřený závěr je i kapitola Metody a prameny, kde věnuje velkou pozornost zejména otázkám spojeným s tzv. orální historií, která u nás nemá dlouhou tradici třebaže jinde ve světě používají významní představitelé historické vědy této metody už celá desetiletí (srov. např. aktivity Alana Nevinse při zakládání sbírky v oddělení Oral History na Kolumbijské universitě).

Bortlová prokázala v celém textu svoje mimořádné kvality a já její práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci výborně.

V Praze, 24. ledna 2007.

Prof. Dr. Josef Opatrný